

XOTIN-QIZLAR BANDLIGI VA DAROMADLILIGINI TA'MINLASHDA "AYOLLAR DAFTARI"NING AHAMIYATINI OSHIRISH

Jumaniyazova Husnora O'ktam qizi

(O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi magistranti,

elektron pochta manzili:

husnorajumaniyozova2001@gmail.com)

Annotatsiya: Bugungi kunda xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini ta'minlash, ularning qobiliyat va imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, bir so'z bilan aytganda, opa-singillarimizni jamiyatning teng huquqli, faol va ijodkor a'zolariga aylantirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi prezidenti tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbusning beshinchi qatori xotin-qizlar bandligini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bundan tashqari, Prezidentning "ayollarning mehnat huquqlari kafolatlarini yanada mustahkamlash va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni bu borada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu boradagi izchil sa'y-harakatlar, ayniqsa, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish opa-singillarimizning nafaqat ijtimoiy faolligi, balki turmush farovonligini yuksaltirishga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: Ayollar daftari, undagi imtiyozlar, "Faol va tashabbuskor ayollar" Muhtasham ayol " nishoni haqida.

Аннотация: Сегодня ведется широкомасштабная работа по обеспечению прав и интересов женщин, реализации их способностей и возможностей, словом, превращению наших сестер в равноправных, активных и творческих членов общества. Пятая строка из 5 важных инициатив, выдвинутых Президентом Республики Узбекистан, направлена на обеспечение занятости

женщин, кроме того, важное значение в этом вопросе приобретает Указ Президента "О мерах по дальнейшему укреплению гарантий трудовых прав женщин и поддержке предпринимательской деятельности". Последовательные усилия в этом направлении, особенно развитие женского предпринимательства, способствуют не только социальной активности наших сестер, но и повышению благосостояния.

Ключевые слова: женская тетрадь, льготы в ней, "активные и предприимчивые женщины о значке" великолепная женщина".

KIRISH

Har qanday jamiyatning madaniy darajasi va ma'naviy etukligi ayollarga bo'lgan munosabat bilan belgilanadi. Ayollarning jamiyat taraqqiyotidagi hissasini munosib baholash, ularga barcha masalalarda yordam berish-bularning barchasi azaldan xalqimizga xos.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan keyin qabul qilingan qonunlarimizda ayollar huquqlari inson huquqlarining alohida ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqila boshlandi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 46 - moddasida: "ayollar va erkaklar teng huquqli", deb e'tirof etilgani mamlakatimizda ayollarning jamiyatning faol a'zosi sifatida barcha sohalarda har tomonlama ishtirok etishining huquqiy kafolati yaratilganidan dalolat beradi. Xotin-qizlarning huquq va erkinliklarini qonun talablari asosida ta'minlash muammosi turli omillarga, jumladan, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, umumiy madaniyat, fuqarolik jamiyatining shakllanish darajasiga bog'liq. Gender muammosini hal qilish uchun davlat va jamiyatning birgalikdagi kuchi talab qilinadi. Ya'ni, gender tengligiga davlatning himoya siyosati hamda ayollar tashabbusi orqali erishish mumkin. Bu kelajakda siyosiy faol, huquqiy bilimli, fuqarolik jamiyati qurayotgan kamarbasta faol ayollar safini yanada kengaytirish imkonini beradi.

Mamlakatimiz rahbari tomonidan so'nggi yillarda xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, salomatligini mustahkamlash, eng muhimi, ular uchun munosib turmush sharoiti yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

ADABIYOTLARNI TAHLILI VA USLUBI:

• O'zbekistonda ayollar uchun qanday imtiyozlar mavjud?

O'zbekiston Adliya vazirligi qonunchiligidagi ma'lumotlariga ko'ra ayollar uchun quyidagi imkoniyatlar mavjud:

1. Tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yish uchun xotin-qizlarga 33 milliongacha kredit ajratiladi. Ayollarni qo'llab-quvvatlash davlat maqsadli jamg'armasi hisobidan 33 milliongacha kreditlar yillik 14 foiz stavka bilan 6 yilgacha va 3 oygacha imtiyozli davr bilan beriladi. Buning uchun ular quyidagi dasturlardan birini muvaffaqiyatli bajargan bo'lishi kerak:

* Tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi va biznes va tadbirkorlik Oliy maktabi tomonidan tasdiqlangan dastur asosida o'quv kurslari;

* "Ishga xush kelibsiz" monomarklari, kasb-hunarga o'qitish markazlari, mahallalardagi kasb-hunarga o'qitish markazlari va ayollar tadbirkorlik markazlari yoki nodavlat ta'lim muassasalarining kasb-hunarga o'qitish kurslarining maxsus o'quv dasturlari.

2. Pensiya yoshi tufayli ayollarga ish beruvchining tashabbusi bilan ishdan bo'shatish taqiqlanadi. Bunday holda, ayollar pensiya yoshiga etganligi yoki davlat pensiyasini olish huquqiga ega bo'lganligi sababli, ish beruvchining tashabbusi bilan noan'anaviy muddatli mehnat shartnomasini 60 yoshga to'lgunga qadar yoki muddatli mehnat shartnomasi muddati tugaguniga qadar bekor qilish mumkin emas.

3. Ayollarning ayrim toifalariga OTMga kirish tavsiya etiladi. Kam ta'minlangan oilalardagi ayollarga oliy ta'lim muassasalariga kirishda davlat granti asosida qabul

doirasida tanlovda ishtirok etish tavsiyasi beriladi.

Tavsiya quyidagi mezonlar asosida taqdim etiladi:

- * kam ta'minlangan oilalardagi ayollar;
- * to'liq bo'lmagan oilada tarbiyalangan, ya'ni otasi yoki onasi yoki ikkalasi ham vafot etgan ijtimoiy himoyaga muhtoj qizlar;
- turmush o'rtog'i vafot etgan, voyaga etmagan bolani yolg'iz tarbiyalayotgan ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollar;
- * nogiron bolalari bo'lgan kam ta'minlangan oilalardagi ayollar;
- * 2 yoki undan ortiq bolani tarbiyalayotgan, qarindoshlaridan alohida yashaydigan yolg'iz ayollarning qizlari; *
- ota-onalaridan biri yoki ikkalasi ham I yoki II guruh nogironlari bo'lgan kam ta'minlangan oilalardagi ayollar.

Tavsiya uchun tuman (shahar) mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash bo'limlariga elektron tarzda murojaat qilinadi.

4. 5 million so'mgacha bo'lgan kreditlar"ayollar kitobi"ga kiritilganlarga naqd pulda berilishi mumkin.

"Ayollar daftariga" 30 yoshdan oshgan quyidagi ayollar kiradi:

- * ijtimoiy himoyaga muhtoj ishsiz ayollar;
- * tadbirkor bo'lishni xohlaydigan kam ta'minlangan ayollar;
- * boquvchisiz kam ta'minlangan ayollar;
- * I va II guruh nogironligi bo'lgan ayollar ijtimoiy yordamga muhtoj, tezkor davolanishga muhtoj ayollar;
- * uy-joyga muhtoj ayollar;
- * nogiron bolalari bor kam ta'minlangan ayollar.

5. Ishlayotgan onalarga bolani ovqatlantirishda tanaffus beriladi.

2 yoshgacha bo'lgan bolalari bo'lgan ayollarga bolani ovqatlantirish uchun har biri 30 daqiqadan kam bo'lmagan, kamida 3 soatda bir marta tanaffus beriladi (dam olish va

ovqatlanish uchun o'zlariga berilgan tanaffusdan tashqari). 2 yoshgacha bo'lgan ikki yoki undan ortiq bolali ayollar uchun tanaffusning davomiyligi kamida 1 soat belgilanadi. Ushbu tanaffuslar uchun ish haqi kamaytirilmaydi. Bolali ayolning xohishiga ko'ra tanaffuslar dam olish va ovqatlanish uchun belgilangan tanaffusga qo'shilishi yoki umumlashtirilishi, ish kunining boshiga yoki oxiriga ko'chirilishi va ish kuni mos ravishda qisqartirilishi mumkin.

6. Hukumat ayollarning kasbiy o'qish xarajatlarini to'laydi. Bunday holda, nodavlat ta'lim tashkilotlarida kasb va tadbirkorlik uchun o'qish paytida ayollar qiladigan xarajatlarning 70%, lekin har bir bitiruvchi uchun 1 million rubldan ko'p bo'lmagan xarajatlar davlat tomonidan qoplanadi.

7. "Ayollar daftariga" kiritilgan yolg'iz ayollarning bolalari ham bolalar bog'chasiga imtiyozli ro'yxat bo'yicha qabul qilinadi. Tuzatishlarga ko'ra, maktabgacha ta'lim muassasalariga imtiyozli qabul qilish huquqiga ega bo'lgan bolalar ro'yxati (imtiyozli ro'yxat) yangilandi. Endi quyidagi bolalar kontingenti bolalar bog'chasiga ustunlik bilan qabul qilish huquqiga ega bo'ladi:

- * I va II guruh nogironlarining bolalari
- ilgari-nogironlarning bolalari);
- * ko'p bolali oilalar farzandlari;
- * yetimlar yoki ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalar;
- * "Ayollar daftarchasi"ga ijtimoiy himoyaga muhtoj yolg'iz ayollarning farzandlari kiritilgan; * shartnoma bo'yicha harbiy xizmatchilar va ichki ishlar organlari xodimlarining farzandlari (ilgari-harbiy xizmatchilar va huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining farzandlari);
- * talabalar va o'qituvchilarning bolalari;
- * aka-uka yoki opa-singillari ushbu muassasa tarbiyasidan bo'lgan bolalar; *
- ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlaridan umumiy turdagi

maktabgacha ta'lim muassasalariga o'tkazilgan tuzalib ketgan bolalar (ilgari — boshqa muassasalardan ko'chirilgan bolalar).

8. Qiyin ijtimoiy vaziyatda bo'lgan ayollarga imtiyozli uy-joy beriladi. Uy-joyga muhtoj ayollarga beriladigan arzon uy-joy to'lovi:

* 10 foiz ayollarni qo'llab-quvvatlash davlat maqsadli jamg'armasi, ariza beruvchi ishlaydigan tashkilot va boshqa manbalar hisobidan (boshlang'ich badal sifatida);

* 90 foizi banklarning imtiyozli kreditlari hisobiga qoplanadi. Arizalar tuman hokimi boshchiligidagi hududiy komissiyaga yuboriladi.

9. Faol va tashabbuskor ayollar" Muhtasham ayol " nishoni bilan taqdirlanadilar.

* jamiyat va davlat hayotida faollik va tashabbuskorlik ko'rsatdi;

* o'zining samarali mehnati bilan oilani shakllantirish va mustahkamlashga, onalik va bolalikni himoya qilishga munosib hissa qo'shdi;

* sog'lom va barkamol avlodni tarbiyalash, ularni vatanparvarlik va mustaqillik g'oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash, joylarda ma'naviy-axloqiy muhitni tiklash va milliy qadriyatlarimizni keng targ'ib etish bo'yicha ibratli faoliyat bilan shug'ullanayotgan ayollar taqdirlanadi.

10. 12 yoshgacha bolalari bo'lgan ayollarga qo'shimcha ta'til beriladi. 12 yoshgacha bo'lgan ikki yoki undan ortiq bolasi yoki 16 yoshgacha nogiron bolasi bo'lgan ayollarga har yili kamida 3 ish kuni to'lanadigan qo'shimcha ta'til beriladi. Shuningdek, ularning xohishiga ko'ra, ta'til har yili 14 kalendar kundan kam bo'lmagan maoshsiz beriladi. Bunday bayram yillik bayramga qo'shilishi yoki alohida ishlatilishi mumkin.

11. Ba'zi ayollarning kontrakt pullari davlat tomonidan to'lanadi. Xususan, aspiranturada o'qiyotgan ayollar uchun kontrakt to'lovlarini qoplash tartibi belgilangan. Magistraturada tahsil olayotgan ayollarning kontrakt summasini davlat byudjetidan to'lov-kontrakt asosida qoplash tartibi tasdiqlangan. Buning uchun abituriyentlar 15

sentyabrga qadar ta'lim olayotgan muassasa rektori nomiga ariza bilan murojaat qilishlari shart. Shuningdek, hukumat qarori bilan har bir viloyatdan kelgan ota-onalar yoki ulardan birini yo'qotgan muhtoj qizlarga har yili munitsipalitetlar tomonidan to'lanadi, faqat boquvchisi bo'lmagan 100 ayolning to'lov-shartnomasi. Shuningdek, birinchi o'quv yilida 50 nafargacha ayol bepul o'qitilishi ko'zda tutilgan.

12. 2 yoshgacha bo'lgan bolasi bo'lgan ayollar engilroq ishga o'tkaziladi. 2 yoshgacha bo'lgan bolasi bo'lgan ayollar, avvalgi ishlarini bajara olmaganlarida, engilroq yoki noqulay ishlab chiqarish omillari ta'siridan xoli, bolasi 2 yoshga to'lgunga qadar ishga o'tkaziladi. Bunday holda, uning oldingi ishidagi o'rtacha oylik ish haqi saqlanib qoladi.

13. Homilador ayollarni, 3 yoshgacha bo'lgan bolalari bo'lgan ayollarni yollashda dastlabki test qo'llanilmaydi. Dastlabki sinov muddati quyidagi toifadagi shaxslarni yollashda qo'llanilmaydi: *

homilador ayollar, uch yoshgacha bolalari bo'lgan ayollar;

* korxonada uchun belgilangan eng kam ish o'rinlari hisobidan ishga yuborilgan shaxslarga; *

o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari va oliy o'quv yurtlarining tegishli ta'lim muassasasini tugatgan kundan boshlab uch yil ichida birinchi marta ishga kirayotgan bitiruvchilarga; *

xodim bilan 6 oygacha bo'lgan muddatga mehnat shartnomasi tuzilgan hollarda

14. Rahbarlik lavozimi uchun tanlovda ayollar va erkaklarning teng ishtiroki ta'minlanadi. Tanlovda ayollar va erkaklarning teng ishtiroki davlat xizmatidagi lavozimlarni, shu jumladan rahbarlik lavozimlarini egallashini ta'minlashi kerak. Davlat organlarining kadrlar xizmatining mas'uliyati tanlov komissiyalariga nafaqat tanlovda ishtirok etayotgan shaxslarning ma'lumoti va kasbiy tayyorgarligi to'g'risidagi ma'lumotlar, balki davlat xizmatining tegishli lavozimlarida ishlaydigan ayollar va erkaklar sonining nisbati to'g'risidagi ma'lumotlar bilan ham yuklatilgan

15. Ba'zi ayollar 53 yoshida nafaqaga chiqishi mumkin. Texnologiya, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etishdagi o'zgarishlar, ishchilar sonining (holati) yoki ish xususiyatining o'zgarishiga olib kelgan ish hajmining pasayishi yoki korxonaga tugatilishi munosabati bilan ishdan bo'shatilgan va ishsiz deb tan olingan ayollar quyidagi huquqlarga ega: 53 yoshga to'lganda va ish staji 20 yil bo'lgan ayollar ish haqi hamda pensiya olish huquqiga ega

16. 5 yillik ish tajribasiga ega ayollar tavsiyanoma asosida qabul qilinadi. Hukumat qarori bilan o'z mutaxassisligi bo'yicha kollej yoki texnik diplom bo'yicha 5 yillik ish tajribasiga ega bo'lgan ayollar EXHTga shartnoma asosida qabul qilinadi. Bunday holda, abituriyentlar o'rtasida tavsiyanoma bilan alohida test o'tkaziladi, ular orasida OSMGA faqat 500 kishi yuqori ball to'plashi mumkin.

17. Ayollarga 7 yilga foizsiz ta'lim krediti beriladi. Prezidentimizning qaroriga binoan oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limida tahsil olayotgan ayollarga 14 yil davomida 7 foiz miqdorida ta'lim kreditlari ajratilmoqda. Bunday holda, foiz stavkalari Moliya vazirligi jamg'armasi tomonidan qoplanadi. Boshqa tomondan, ayollar bitiruvdan keyin 7 yil davomida asosiy qarzni to'laydilar.

18. Nogiron ayollarni ish bilan ta'minlaganlarga subsidiyalar beriladi. Prezident farmoni kam bo'lmagan bir subsidiya beradi 2 marta (1v 600,000)oyiga BHM uchun 6 ishchi-yoshi ish beruvchilar uchun oy, nogiron ayollar.

19. Ayollar va bolalar huquqlarini himoya qilish bo'yicha mas'uliyat kuchaytirilmoqda. O'zbekistonda ayollar, bolalar va keksa ota-onalarning huquqlarini himoya qiluvchi qonun loyihasi ishlab chiqildi. Uning so'zlariga ko'ra, 18 yoshga to'lmaganlarning ismiga tegish, kuch ishlatish, jinsiy ehtiyojni qondirish uchun javobgarlik kuchaytirilgan. Xususan, amnistiya ularga taalluqli emas.

NATIJA

Yuqorida qayd etilgan hujjatlar ijrosini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan tizimli chora-tadbirlar natijasida xotin-qizlarni mutlaqo yangi bosqichga olib chiqish, ularni ijtimoiy-huquqiy va psixologik qo'llab-quvvatlash, kasbiy tayyorgarlik va ish bilan ta'minlashni samarali tashkil etish, ularning intellektual, ishbilarmonlik salohiyatini rivojlantirishga ko'maklashish, tashabbuslarini ilgari surish borasidagi sa'y-harakatlar o'z hissasini qo'shmoqda. opa-singillarimizning oila va jamiyatdagi mavqeyining o'sishiga munosib hissa qo'shib kelmoqda.

Bu muhim masalalar, albatta, O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi faoliyatida ham birinchi o'rinda turadi. Xususan, xotin-qizlarni tadbirkorlikka jalb etish, oila daromadini oshirish, "temir daftar" da qayd etilgan oilalar sonini qisqartirish, xotin-qizlar va yoshlarni har tomonlama moddiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlash, ularning bandligini ta'minlash, eng avvalo, ayollarni kasbga o'rgatish kabi masalalarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, "ayollar daftarchasi" ga kiritilgan ayollar bilan alohida ishlash, ularning muammolariga deputatlar bilan birgalikda yechim izlash yo'lga qo'yilgan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O'zXDP Buxoro viloyati tuman va shahar kengashlari tomonidan xotin-qizlarni ishga joylashtirish, ularni kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirildi. Ushbu yo'nalishdagi chora-tadbirlar doimiy ravishda amalga oshiriladi. Shuni tan olish kerakki, bunday kafolatlarning barchasi huquqiy kafolatga qaratilgan women.It shuningdek, O'zbekistonda ayollarni himoya qilish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha bir martalik vazifa bo'lmasdan, tizimli va doimiy ravishda amalga oshirilishi kerak. Yangilangan O'zbekistonda xotin-qizlarning davlat boshqaruvidagi faolligini oshirishga qaratilgan xotin-qizlarga oid davlat siyosatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar buning dalilidir.

. ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori O'zbekiston Respublikasi oila va xotin-qizlar qo'mitasi faoliyati hamda "Ayollar daftari" bilan ishlash tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida
2. Vazirlar Mahkamasining 2022 yil 31 martdagi 145-son qarori "ayollar daftari"ni yuritish orqali "Xotin-qizlar muammolarini tizimli ravishda hal etish va ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tartibi to'g'risida"gi Nizom
3. "Xalq so'zi" gazetasi 17-yanvar 2024-yil
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.09.2024 yildagi PQ-330-sonli qarori

Vebsayt:

1. <https://xabar.uz/xhwa>
2. lex.uz 313-son 31.05.2024
3. bilimlar.uz